

**INFORMACIJA O ZAHTJEVU ELEKTROPRIVREDE CRNE GORE AD NIKŠIĆ ZA
DAVANJE SAGLASNOSTI VLADE CRNE GORE ZA DUGOROČNO ZADUŽENJE RADI
REALIZACIJE PROJEKTA “PERUĆICA FAZA III-SANACIJA I PROŠIRENJE
KAPACITETA AGREGATOM A8**

Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić (EPCG) je dostavila Ministarstvu energetike i rudarstva zahtjev za davanje saglasnosti Vlade Crne Gore za dugoročno zaduženje. Podnijetim zahtjevom je ukazano da za potrebe zaključenja kreditnog aranžmana sa Njemačkom razvojnom bankom (KfW bankom), a radi realizacije projekta “Perućica Faza III-Sanacija I proširenje kapaciteta agregatom A8 (Perućica Phase 3-Rehabilitation and Unit 8 Extension) potrebno je dobijanje saglasnosti Vlade Crne Gore za zaduženje u iznosu od 40 mil. eura.

Sa energetskeg stanovišta ovaj projekat ima značajan iskorak ka poboljšanju sigurnosti snabdjevanja i povećanju učešća obnovljivih izvora energije u ukupnoj potrošnji. U konkretnom slučaju ovaj projekat podrazumjeva ugradnju dodatnog, osmog agregata označenog kao A8 u hidroelektranu „Perućica“, koja je najstarija velika hidroelektrana u Crnoj Gori. Agregat A8 ima planiranu instalisanu snagu od 58,5 MW, čime bi se ukupna snaga elektrane povećala sa 307 MW na 365,5 MW.

Projekat je planiran da se finansira kroz kreditni aranžman sa Njemačkom razvojnom bankom (KfW), čija je vrijednost 40 mili. eura sa rokom otplate od 10,5 godina sa petogodišnjim grejs-periodom, te redovnom kamatnom stopom koja se utvrđuje kao zbor margine od 2,23% na godišnjem nivou i važećeg swap rate-a za odgovarajući kamatni period.

Potpisan je Ugovor o priključenju agregata A8 na prenosni sistem sa CGES-om, koji predstavlja ključni korak prije realizacije izgradnje i puštanja u rad novog agregata. EPCG je objavila međunarodni tender za izradu projektne i tenderske dokumentacije, te za izbor izvođača za isporuku, montažu i puštanje u rad opreme potrebne za agregat A8.

Ugradnja agregata A8 dio je šireg procesa modernizacije i povećanja kapaciteta HE „Perućica“, koji uključuje i radove na kanalima, revitalizaciju, te rekonstrukciju drugih agregata (npr. A6, A7), kako bi se osigurala efikasnija i dugoročno održiva proizvodnja. Projekat neće samo povećati proizvodnju električne energije, već i omogućiti dodatnu fleksibilnost i bolju integraciju obnovljivih izvora u crnogorski elektroenergetski sistem.

Međutim u pogledu institucionalne nadležnosti vezano za zaduženje, a na šta je već ukazalo Ministarstvo finansija postoji neophodnost dobijanja saglasnosti Vlade Crne Gore poštujući odredbu člana 57 stav 2 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti (Službenom listu CG", br. 20/14, 56/14, 70/17, 4/18 – Odluka US CG, 55/18, 66/19 – drugi zakon, 70/21, 27/23, 123/23 - drugi zakon, 125/23 i 11/25). Odredbom predmetnog člana Zakona je propisano da privredna društva i pravna lica koja su u većinskom vlasništvu države mogu se dugoročno zaduživati uz prethodnu saglasnost Vlade, koja se daje na predlog Ministarstva finansija.

Imajući u vidu navedenu odredbu Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti Ministarstvo energetike i rudarstva je predmetni zahtjev dostavilo Ministarstvu finansija radi ocjene svih segmenata finansijskog poslovanja EPCG kako bi Vlada Crne Gore sagledala mogućnost davanja saglasnost na dugoročno zaduženje. Nakon izvršene analize Ministarstvo finansija je uvažavajući date okolnosti u svom aktu jasno istaklo da je neophodno da se sagledaju kumulativni efekti svih prethodno odbrenih zaduženja u cilju očuvanja fiskalne discipline i dugoročne stabilnosti EPCG te se prije donošenja konačne odluke preporučuje da se pristupi pažljivoj procjeni održivosti finansijske strukture Društva u narednim godinama.

U vezi sa navedenim, Ministarstvo finansija je istaklo da prati poslovanje privrednih društava u većinskom državnom vlasništvu i redovno vrši ocjenu njihovog finansijskog stanja kroz sprovođenje ekonomsko finansijskih analiza. Kad je u pitanju EPCG, ukazano je da je ukupna ocjena rizika (ponderisani prosjek) u periodu 2019-2023. godine bila u Kategoriji 2 (na skali od 1 do 5) sa izuzetkom 2022. i 2024. godine u kojoj su pokazatelji bili nešto lošiji u odnosu na ostale godine, te je za tu poslovnu godinu svrstana u Kategoriju 3.

Na osnovu poslednjih finansijskih iskaza koji se odnose na III kvartal 2025. godine Ministarstvo finansija je sprovedo analizu na osnovu čega je utvrđeno da je ukupna ocjena rizika kvalifikovala ovo Društvo u visoko rizičnu kategoriju - "Kategoriju 4".

Na osnovu izvršene analize Ministarstvo finansija je utvrdilo da su koeficijenti zaduženosti imovine i zaduženosti kapitala na veoma niskom nivou, ispod 0,5, što ukazuje na zadovoljavajuću solventnost Društva. Nadalje, pokriva kamata i indikator pokrivenosti duga u 2023. godini bilježe najniži stepen rizika ("Kategorija 1"), dok su u 2024. godini, kao i na kraju III kvartala 2025. godine ovi indikatori prešli u najrizičniju „Kategoriju 5“.

Napomenuto je da je u prvih devet mjeseci 2025. godine Društvo ostvarilo ukupne poslovne prihode u iznosu od 296.892.960,00 eura, dok je poslovni rashod iznosio 378.670.597,00 eura. Poslovni rezultat u navedenom periodu iznosi – 81.777.737,00 eura. Ovako loš finansijski rezultat je dominantno proistekao usled ekeološke rekonstrukcije TE Pljevlja koja se u pomenutom periodu realizovala.

Analizirajući finansijske iskaze za III kvartal 2025. godine, koeficijent povrata na imovinu (RoA) bilježi negativnu vrijednost i svrstava se u najrizičniju „Kategoriju 5“. Koeficijent povrata na kapital (RoE) pokazuje gubitke u odnosu na sopstveni kapital.

Cijeneći sve navedeno, Ministarstvo finansija je u konačnom ukazalo da je u ovom trenutku neophodno da se konačna ocjena opravdanosti predmetnog kreditnog zaduženja u iznosu od 40 mil. eura donese od strane Odbora direktora Društva i Vlade Crne Gore koji imaju odgovornost da sagledaju strateški uticaj projekta za državu i energetski sektora u cjelini, ali i odgovornost za donošenje odluke, uz odgovorno razmatranje fiskalnih implikacija, kumulativnih efekata dosadašnjeg zaduženja i dugoročne održivosti poslovanja EPCG AD Nikšić.

Analizirajući sve segmente vezane za kretanje fiskalne i finansijske stabilnosti ekonomskog sistema EPCG, Ministarstvo finansija je u svom aktu ukazalo da Vlada donosi konačnu odluku o davanju saglasnosti na zaduženje, iz kojih razloga je potrebno sa predmetnim materijalom upoznati Vladu koja bi nakon razmatranja istog donijela konačnu odluku.

Prilikom analize navedenog materijala, a shodno sugestiji Ministarstva finansija, treba imati u vidu strateški uticaj projekta za državu i energetski sektora u cjelini.

Sa aspekta značaja ovog projekta na državu i energetski sektora u cjelini neupitan je njegov doprinos realizaciji ideja i ciljeva energetske politike. Energetska politika je posebna grana u ukupnoj ekonomskoj politici države koja se bavi pitanjima istraživanja i korišćenja energetskih resursa, pretvaranja energije, prenosa i snabdijevanja potrošača energijom u okviru specifičnih tehno-ekonomskih, pravno-regulativnih i institucionalno-organizacionih uslova države, sa ciljem obezbjeđenja energetskih servisa adekvatnog kvaliteta i sigurnosti snabdijevanja, u kontekstu društveno prihvatljivih socio-ekonomskih uslova te zahtjeva zaštite životne sredine.

Energetska politika Crne Gore do 2030. godine prepoznaje tri glavna prioriteta i obuhvata dvadeset ključnih strateških opredjeljenja. Glavni prioriteti Energetske politike Crne Gore do 2030. godine su:

Sigurnost snabdijevanja energijom koje se ogleda kroz stalno, sigurno, kvalitetno i raznovrsno snabdijevanje energijom u cilju uravnotežavanja isporuke sa zahtjevima kupaca;
Razvoj konkurentnog tržišta energije kojim se obezbjeđuje liberalizovano, nediskriminatorno, konkurentno i otvoreno energetsko tržište na osnovu transparentnih uslova;

Održiv energetski razvoj koje se reflektuje kroz obezbjeđenje razvoja energetike koji se temelji na ubrzanom ali racionalnom korišćenju sopstvenih energetskih resursa uz uvažavanje principa zaštite životne sredine, povećanje energetske efikasnosti (EE) i veće korišćenje obnovljivih izvora energije (OIE), kao i potreba za socio-ekonomskim razvojem Crne Gore;

Realizacijom projekta ugradnje osmog agregata A8 Perućica podrazumjeva ispunjenje sva tri glavna prioriteta iz Energetske politike.

Pored ovoga kroz novo zakonsko rješenje Zakona o korišćenju energije iz obnovljivih izvora* ("Službeni list CG", broj 82/24) u članu 2 jasno se propisuje da je korišćenje energije iz obnovljivih izvora i postizanje obaveznog udjela energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj finalnoj potrošnji energije u skladu sa obavezama preuzetim potvrđenim međunarodnim ugovorom, kao i primjena principa "energetska efikasnost na prvom mjestu", od javnog interesa.

Ugradnja osmog agregata (A8) u hidroelektrani Perućica je primjer investicije koja ima dvostruki efekat: ekonomski (direktni prihodi i uštede) i strateški (energetska sigurnost i geopolitika).

Osnovne tehničke činjenice

- Snaga agregata: oko 58,5 MW
- Ukupna snaga HE Perućica raste sa 307 MW na ~365,5 MW
- Projekat vrijedan oko 40 miliona €
- Puštanje u rad planirano oko 2027. godine

Ekonomski benefiti za Crnu Goru

- Veća proizvodnja električne energije, koje će biti rezultat povećanja snage, kao povećanje prihoda EPCG usled stvaranja viškova energije i povećanja izvoza struje;
- Smanjenje uvoza električne energije koje će novi agregat doprinjeti, čime se smanjuje trošak za kupovinu električne energije na berzii čija cijena je u većini slučajeva veća od cijene po kojoj se trenutno snabdjevaju krajnji kupci u Crnoj Gori;
- Bolje korišćenje postojećeg hidropotencijala uz uvažavanje činjenice da infrastruktura za A8 već postoji što znači niži marginalni trošak investicije i visoka stopa povrata;
- Stabilni i predvidivi prihodi kao i značajan radni vijek ove vrste postrojenja;
- Multiplikativni efekti koji se ogledaju kroz angažman domaće operative (građevina, elektroindustrija), povećanje BDP-a i jačanje EPCG kao kompanije

Strateški benefiti za državu

- Energetska sigurnost - Perućica je stub energetske sistema Crne Gore koji se ogleda kroz smanjenje nestašica, uvozne zavisnosti i energetske šokove;
- Dekarbonizacija i EU integracije- Projekat je dio "ozelenjavanja" energetike, pomaže Crnoj Gori da smanji CO₂ emisije i ispuni EU ciljeve (Green Deal);
- Fleksibilnost elektroenergetskog sistema- Hidroelektrane mogu brzo reagovati (peak load), novi agregat znači bolja regulacija sistema i podrška integraciji solarnih i vjetroelektrana;
- Dugoročna održivost sistema- Modernizacija produžava životni vijek elektrane i smanjuje rizik kvarova i havarija.